**Список використаних джерел**

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. IAASB. 2020. Ч. I–III. URL: https://www.iaasb.org/publications/mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-auditu-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-0

**Манько Н. Ф.**
к. е. н., аудитор, директор;
*ТОВ «АФ «Надійність» (м. Вінниця)*

## ПАМ'ЯТКА ДЛЯ БУХГАЛТЕРА. ОЦІНКА ПРИПУЩЕННЯ ПРО БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ ДЯЛЬНОСТІ

Оцінка безперервності діяльності суб'єкта господарювання є важливим аспектом роботи бухгалтера, оскільки вона забезпечує впевненість у тому, що такий суб'єкт може продовжувати свою діяльність у осяжному майбутньому. Оцінка безперервності є важливою з де кількох причин.

– *По-перше*, це пов'язано із фінансовою стійкістю: підтримання безперервності діяльності гарантує, що суб'єкт господарювання має достатньо ресурсів для покриття своїх зобов'язань і продовження роботи.

– *По-друге*, це підтвердження довіри з боку інвесторів та кредиторів: оцінка безперервності діяльності може вплинути на отримання фінансування та кредитів.

– *По-третє*, це забезпечення відповідності та/або достовірності фінансової звітності, що важливо для прийняття обґрунтованих рішень зацікавленими сторонами.

– *По-четверте*, оцінка безперервності діяльності допомагає суб'єкту господарювання в плануванні та попередженні і подоланні можливих ризиків діяльності.

Проте, у бухгалтерських служб іноді виникають питання щодо оцінки безперервності діяльності: з чого почати, які показники задіяти у розрахунках? І аудитори мають допомогти у розв'язанні питань оцінки безперервності діяльності суб'єктом господарювання. З цією метою була розроблена пам'ятка для бухгалтера, таблиця 1. Заповнюючи цю таблицю, бухгалтер оцінює фінансові, операційні та інші чинники, що впливають на безперервність, оцінює їх вплив з точки зору суттєвості та застережні заходи з метою мінімізації негативного впливу.

*Таблиця 1*

**Пам'ятка для бухгалтера. Оцінка припущення про безперервність діяльності на 12 місяців після дати фінансові звітності**

| №/п | Події і умови | Вплив (суттєвий/ не суттєвий) | Застережні заходи |
|---|---|---|---|
| х | **Фінансові** | х | х |
| 1 | Збільшення поточних зобов'язань | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 2 | Строкові позики, термін погашення яких наближається, за відсутності реальної перспективи погашення або подовження терміну позики | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 3 | Надмірне покладання на короткострокові позики для фінансування довгострокових активів | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 4 | Наявність ознак, які вказують на припинення фінансової підтримки боржниками та іншими кредиторами | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 5 | Негативні грошові потоки від операційної діяльності | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 6 | Призупинення поточних платежів | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 7 | Розмір чистих активів не відповідає законодавчим вимогам, або наявні ознаки потенційного зменшення | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 8 | Значні операційні збитки або значне зниження вартості активів, що використовуються для генерування грошових потоків | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 9 | Заборгованості щодо виплати дивідендів або припинення виплат | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 10 | Нездатність вчасно проводити платежі кредиторам | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 11 | Не дотримання умов договорів позики | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 12 | Перехід від кредитних операцій з постачальниками до операцій на основі «оплати за фактом постачання» | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| х | **Операційні** | х | х |
| 13 | Наміри управлінського персоналу ліквідувати Компанію або припинити діяльність | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 14 | Втрата ключового управлінського персоналу без належної заміни | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 15 | Втрата основних постачальників, клієнтів та замовників | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 16 | Втрата основного ринку, ліцензії | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 17 | Дефіцит важливих матеріалів | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 18 | Поява дуже успішного конкурента | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |

*Продовження таблиці 1*

| x | **Інші** | x | x |
|---|---|---|---|
| 19 | Невідповідність законодавчим вимогам | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 20 | Наявність судових позовів або можливих позовів, які Компанія не зможе задовільнити | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 21 | Невиплата пред'явлених вимог | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 22 | Низька заробітна плата або її невиплата, конфлікти із керівництвом | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 23 | Зміни у законах чи нормативних актах або урядовій політиці, що за очікуванням, негативно вплинуть на Компанію | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |
| 24 | Відсутність або недостатність страхування активів від форс-мажорних обставин у разі їх настання | Заповнюється бухгалтером | Заповнюється бухгалтером |

*Джерело: складено автором на підставі [1,2]*

У зв’язку з військовою агресією російської федерації проти України, Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 в Україні введено воєнний стан, який було подовжено до тепер. Тому, при оцінці безперервності додатково необхідно розглядати і ризики, пов’язані із воєнним станом, таблиця 2.

*Таблиця 2*

**Приклади розкриття інформації про ризики і застережні заходи в контексті безперервності діяльності, що пов’язані з воєнним станом**

| **Ризики** | **Застережні заходи** |
|---|---|
| Пошкодження/ знищення майна | Факт того, що на дату фінансової звітності ключові активи для провадження діяльності не пошкоджені, і хоча ризики зберігаються, однак негативні наслідки потенційного пошкодження мінімізовано резервним фондом, диверсифікацією виробництва по різних регіонах тощо |
| Наближеність компанії до лінії фронту | Наявність розробленого плану релокації в разі потенційно можливого негативного сценарію за умови наближеності компанії до лінії фронту, чіткого сценарію дій і відповідальних осіб |
| Суттєві кредитні зобов’язання | Наявність джерел погашення зобов’язань, можливість реструктуризації боргу та досвід і засоби управління такими процесами; факт відсутності потреби залучати зовнішнє фінансування |
| Зменшення грошових потоків | Наявність фінансового бюджету на осяжне майбутнє, що свідчить про сталі та прогнозовані потоки від основних видів діяльності, оцінка за позитивного та негативного сценаріїв; постійний аналіз за ключовими фінансовими показниками; наявність стабільної бази клієнтів |
| Кібератаки | Наявність чітких засобів протидії кіберзагрозам (як свідчить практика, кібератаки можуть суттєво блокувати діяльність бізнесу) |
| Нестача кваліфікованих кадрів | Наявність прогресивних методів добору персоналу та забезпечення їх підготовки й навчання, співпраця із закладами вищої освіти та рекрутинговими агенціями |
| Погіршення макроекономічних показників | Наявність розроблених засобів антикризового управління, посилання на оцінку валютного та ринкового ризиків |

*Джерело: складено автором на підставі [3]*

Рівень деталізації розкриття інформації залежить від конкретних фактів та обставин суб'єкта господарювання, включаючи характер та ступінь впливу війни на операційну діяльність підприємства та ринкові умови. Таблиця 2 також є складовою пам'ятки бухгалтера.

Судження управлінського персоналу мають бути розкриті у Примітках до фінансової звітності. Пропонується три варіанти надання інформації у Примітках щодо оцінки безперервності суб'єкта господарювання:

*І варіант надання інформації:* а) про те, що фінансова звітність складена з дотриманням принципу безперервності діяльності та розкрив критерії, які застосовувались у процесі такої оцінки; б) події та умови, які існували на дату оцінки та їх не суттєвий вплив на безперервність; в) що немає суттєвої невизначеності і компанія може безперервно продовжувати свою діяльність у найближчі 12 місяців від дати цієї звітності.

*ІІ варіант надання інформації:* а) про те, що фінансова звітність складена з дотриманням принципу безперервності діяльності та розкрив критерії, які застосовувались у процесі такої оцінки; б)про події та умови, які свідчать про існування суттєвої невизначеності; в) дії та пани управлінського персоналу у відповідь на такі загрози та судження про те, що пом'якшувальні дії визнані достатніми для забезпечення безперервності діяльності; г) управлінський персонал визначає, що немає суттєвої невизначеності і суб'єкт господарювання може безперервно продовжувати свою діяльність у найближчі 12 місяців від дати цієї звітності.

*ІІІ варіант надання інформації:* а) про те, що фінансова звітність складена з дотриманням принципу безперервності діяльності та розкрив критерії, які застосовувались у процесі такої оцінки; б)про події та умови, які свідчать про існування суттєвої невизначеності; в) дії та пани управлінського персоналу у відповідь на такі загрози; г) значні судження, зроблені управлінським персоналом, як складової його оцінки здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі, включаючи визначення наявності суттєвої невизначеності, д) чітке твердження про те, що існує суттєва невизначеність, пов'язана з подіями або умовами, які можуть викликати значний сумнів щодо здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність, а отже, він може бути не в змозі реалізувати свої активи та погасити зобов'язання при звичайному ході бізнесу.

Запропонована пам'ятка для бухгалтера з оцінки безперервності діяльності суб'єкта господарювання дозволяє оцінити безперервність за трьома сценаріями, з урахуванням фінансових, операційних та інших факторів, дозволяє систематизувати інформацію про безперервність, виходячи з дійсних обставин суб'єкта господарювання.

**Список використаних джерел**

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в України: Закон України від 16 липня 1999р. № 996-XIV, станом на 16.02.2025 р.

URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/ed19990716#Text (дата звернення 25.02.2025)

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. IAASB. 2020. Ч. I–III. URL: https://www.iaasb.org/publications/mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-auditu-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-0 (дата звернення 25.02.2025)

3. Рогозний С., Дядюн О. Дотримання принципу безперервності в умовах війни: судження керівництва й думка аудитора *Практика МСФЗ*. № 9(69).2024 С.12-18.

**Мирошниченко І. В.,**
аудитор;
*ТОВ «ОДІ АУДИТ ЕШЮРЕНС» (м. Київ)*

## ОЦІНКА ФАЙДИНГІВ В АУДИТОРСЬКІЙ ФІРМІ

За Міжнародним стандартом управління якістю 1 «Управління якістю для фірм, що виконують аудити чи огляди фінансової звітності, або інші завдання з надання впевненості чи супутніх послуг» (надалі – МСУЯ1), файндинги (findings) (щодо системи управління якістю) – це інформація про розробку, впровадження та функціонування системи управління якістю, яка була зібрана в результаті проведення заходів з моніторингу, зовнішніх інспектувань та інших відповідних джерел та вказує на те, що може існувати один або кілька недоліків [1]. Іншими словами, файндинги є недоліками, які виявляють під час моніторингу системи управління якістю чи зовнішнього інспектування. МСУЯ1 вимагає від менеджменту суб'єкта аудиторської діяльності оцінки файндингів і вжиття відповідних заходів щодо усунення недоліків. З метою документування оцінки недоліків і дій у відповідь розроблено робочий документ «Оцінка файдингів, виявлених під час зовнішнього інспектування», таблиця1. В цьому робочому документі фіксується вплив недоліку на систему управління якістю (надалі СУЯ) і заходи, що націлені на усунення недоліку. *Моніторинг значно покращує ефективність роботи аудиторської через:*

– виявлення відхилення роботи аудиторів від стандартів на ранніх стадіях;

– підвищення відповідальності персоналу аудиторської фірми за якість аудиторських звітів;

– оптимізацію процесу аудиту;

– зниження ризиків якості.

Систематизація і аналіз недоліків системи управління якістю надасть менеджменту аудиторської фірми важливу інформацію для удосконалення процесу управління якістю, зокрема виявлення слабких місць в управлінні, планування дій у відповідь на оцінені ризики якості, зниження ризиків до